

Nr 421.

Av herr **Anderson** i Linköping, om *interpellationsinstitutets utvidgning och införande i riksdagsordningen.*

Interpellationsinstitutet i den svenska riksdagen har icke utvecklats till att bliva det organ för information och kontroll, som institutet är i flertalet moderna folkrepresentationer. Det har, liksom mycket annat i den svenska riksdagen, byråkratiserats. En interpellation besvaras nästan aldrig omedelbart, icke ens om den framställda frågan gäller ett ärende av aktuell betydelse, utan vanligen förflyta veckor, ja månader, innan vederbörande statsråd får tillfälle att avgiva svaret, vars omfång och rikedom på sakuppgifter då bär vittne om den omsorgsfulla utredning ärendet undergått hos vederbörande myndigheter och departement. Dessa ofta onödigt vidlyftiga svar innehålla vanligen värdefulla sakuppgifter, men det långa dröjsmålet med svarets avgivande, som motiveras av omsorgen om utredningens fullständighet, gör i många fall att intresset för ärendet förflyktigas, varför interpellationssvaret och den efterföljande debatten icke får den avsedda betydelsen. Interpellationsinstitutet i vår riksdag har mer och mer fått karaktären av en utredningsapparat, som sätter ämbetsverk och departement i rörelse för att anskaffa och sammanställa sakuppgifter. Dess politiska betydelse är däremot ringa. Politiska debatter, som kunnat framkallas interpellationsvägen, anknytas i stället till behandlingen av utskottsutlåtanden rörande statsverkspropositionen eller andra regeringsförslag. Det kan ifrågasättas, om detta är att föredraga framför en utveckling av interpellationsinstitutet, som ger riksdagens kamrar tillfälle att när som helst upptaga till diskussion ett ärende av aktuell betydelse eller stort politiskt intresse. Den politiska debattens överflyttande till tidningspressen blir följderna av den praxis, som följes i den svenska riksdagen, då aktuella politiska frågor blott sporadiskt eller långt efter det att de förlorat sin egentliga aktualitet bliva föremål för offentlig överläggning inom kamrarna. Anser man, att folkrepresentationen bör även i det avseendet återspegla den allmänna opinionens skiftningar, att den skall snabbt och effektivt — med den känsla av ansvar och med utvecklande av den sakkunskap som förutsättes vara för handen inom riksdagen — belysa olika företeelser i händelseutvecklingen, vilka ha betydelse för landets politik, torde man svårligen kunna bestrida interpellationsinsti-

tutets värde som ett smidigt och ändamålsenligt organ i detta hänseende. Därtill kommer som en icke mindre viktig omständighet institutets betydelse såsom informationskälla, för riksdagens ledamöter i första rummet, men även för allmänheten.

En utveckling av praxis i syfte att bättre tillgodose dessa synpunkter har hindrats dels av den restriktion, som regeringsformens § 90, ehuru i ständigt minskad grad, utövar, dels av konservatismen i den svenska riksdagens vanor och arbetsformer, dels slutligen av en i och för sig prisvärd obenägenhet att onödigtvis politisera riksdagens förhandlingar. Värdet av sistnämnda återhållande faktor förringas dock väsentligen därigenom, att, såsom ovan antytts, tillfälle till politiska debatter sökas på andra punkter och då kanske på bekostnad av frågornas sakliga behandling. Några större betänkligheter torde därför ej behöva hysas mot en utveckling av interpellationsinstitutet till att bli ett normalt organ för politisk kontroll och samtidigt ett medel för fortlöpande och snabb information genom upplysningar från regeringens sida i uppkommande frågor. Jag förbiser icke att missbruk av ett så beskaffat interpellationsinstitut kan tänkas medföra betänkliga följder. Garantier måste därför uppställas vid avfattandet av de bestämmelser som skola reglera interpellationsinstitutets funktion. Det får icke givas sådana former, att det förlamar regeringens handlingskraft eller alltför mycket inkräktar på regeringsledamöternas arbetstid. Fullständig frihet för en regeringsledamot att vägra besvara en interpellation samt — som regel — viss begränsning av den följande debatten torde därför böra förutsättas.

En motsvarighet till det engelska parlamentets interpellationsinstitut — »Questions» — är otänkbart i vårt land, men vissa drag i detta system torde kunna anbefallas såsom förebild.

Man kan tänka sig att en viss dag i veckan, t. ex. fredagens eftermiddagsplenum, anslås till besvarande av interpellationer, vilka skola för kammaren anmälas och till vederbörande statsråd skriftligen överlämnas minst två dagar tidigare. Anser sig regeringen förhindrad att besvara en interpellation, tillåtes icke debatt, men frågan kan ånyo framställas. Besvaras interpellationen, äger interpellanten rätt att efter svaret yttra sig, övriga kammarledamöter blott att framställa kompletterande frågor. Interpellationer, som blott avse erhållandet av sakuppgifter eller uppmärksamhetens riktande på vissa förhållanden, skulle alltså icke få ge anledning till debatter. Omröstning skulle ej heller förekomma. För behandling av interpellationer av större politisk räckvidd skulle, efter framställning av visst antal kammarledamöter, tillfälle särskilt beredas, då även diskussion utan inskränkning finge äga rum. I detta fall kunde votering över framställda dagordningsförslag tänkas, men det synes mig icke vara nödvändigt eller ens önskvärt att kombinera interpellations- och dagordningsinstitutet.

Dessa flyktiga antydningar om en tänkbar form för interpellationsinstitutets utvidgning uttömma givetvis icke de möjligheter, som stå till buds

att organisera detta på ett sätt, som, utan alltför stora ingripanden i den svenska riksdagens hävdvunna arbetsformer, kan bättre än vad nu är fallet tillgodose de syften, som man genom interpellationsinstitutet velat vinna. Genom en smidigare tillämpning av detta skulle man även kunna tillgodose vissa synpunkter, vilka kunna motivera kravet på dagordningsinstitutets införande. En icke oväsentlig fördel, som genom en sådan utbyggnad av interpellationsinstitutet kunde vinnas, vore att allmänhetens intresse för riksdagen skulle ökas, om förhandlingarna mera anknötes till aktuella företeelser.

Saken synes under alla förhållanden vara förtjänt av en närmare undersökning, vilken torde böra verkställas av konstitutionsutskottet i samband med prövningen av det förslag, som jag här framställer, att interpellationsrätten grundlagsfästes genom införande i riksdagsordningen — förslagsvis såsom tillägg till § 57 — av bestämmelser om riksdagsmans rätt att få utom dagordningen till konungens rådgivare framställa spörsmål. De ändringar i arbetsordning, ordningsstadga och reglementariska föreskrifter, som erfordras för en utvidgning av interpellationsinstitutet i ovan angiven riktning, torde böra vidtagas i samband med den förnyade grundlagsenliga behandlingen av en med anledning av förevarande motion eventuellt beslutad ändring av riksdagsordningen.

På grund av vad ovan anförts hemställer jag

att riksdagen måtte besluta, att rätt för riksdagens ledamöter att få till konungens rådgivare framställa spörsmål skall införas i riksdagsordningen och att konstitutionsutskottet utarbetar förslag till härför erforderlig lagändring. Alternativt föreslås att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa utredning angående interpellationsinstitutets utvidgning i här angiven riktning samt för riksdagen framlägga de förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 18 februari 1928.

Ivar Anderson.